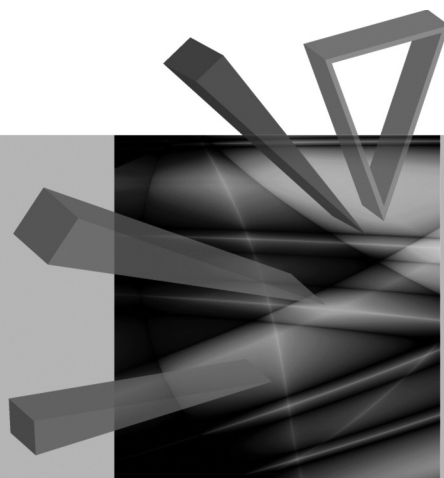

Kształtowanie zrównoważonego rozwoju w reakcji na kryzys globalny

pod redakcją
Andrzeja Graczyka

Recenzenci: Józefa Famielec, Ryszard Janikowski, Dariusz Kielczewski

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia publikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-127-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

Część 1. Identyfikacja problemów zrównoważonego rozwoju w warunkach kryzysu globalnego

Bogusław Fiedor: Trwały rozwój a koncepcja społecznej gospodarki rynkowej	13
Stanisław Czaja: Wybrane informacyjne ograniczenia realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	30
Zbigniew Dokurno: Procykliczne i antycykliczne oddziaływania kapitału naturalnego w zrównoważonym rozwoju.....	45
Bogdan Piątkowski: Gospodarowanie zasobami odnawialnymi na przykładzie rybołówstwa wolnego dostępu.....	59
Ivan Telega: Rozwój zrównoważony regionów Polski – próba oceny	77
Łukasz Popławski: Rolnictwo ekologiczne w opinii mieszkańców obszarów chronionych województwa świętokrzyskiego	93
Jacek Juzwiszyn: Wirowe modelowanie sprawiedliwości międzypokoleniowej a kryzys globalny	110

Część 2. Kształtowanie lokalnych koncepcji zrównoważonego rozwoju

Zbigniew Brodziński: Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w strategiach partnerstw terytorialnych	131
Joanna Czerna-Grygiel: Problemy zrównoważenia konsumpcji w globalnej gospodarce opartej na wiedzy	144
Agnieszka Sobol: Partnerstwo publiczno-prywatne jako instrument realizacji lokalnego rozwoju zrównoważonego w dobie kryzysu światowego	158
Anetta Zielińska: Zrównoważony rozwój na obszarach przyrodniczo cennych – szansa czy zagrożenie?	172

Część 3. Zastosowanie instrumentów ekonomicznych na rzecz równoważenia rozwoju

Zbigniew Jakubczyk: Powiązania pomiędzy podsystemem pozyskiwania środków a podsystemem instytucjonalno-prawnym w systemie finansowania przedsięwzięć ekologicznych.....	185
Anna Dubel: Ubezpieczenia od skutków klęsk żywiołowych	196

Piotr P. Małecki: Preferencje podatkowe z zakresu ochrony środowiska w polskim prawodawstwie	213
---	-----

Część 4. Kształtowanie zrównoważonego rozwoju na poziomie mikroekonomicznym

Elżbieta Lorek: Znaczenie struktur klastrowych jako narzędzi wzmacniających konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	231
Bożena Ryszawska-Grzeszczak: Zrównoważona konsumpcja jako jedna z szans przełamania kryzysu globalnego	247
Irena Rumianowska: Instytucje nieformalne kształtujące relacje człowiek-środowisko przyrodnicze a wybory i postawy konsumentów polskich....	265
Ewa Jastrzębska, Paulina Legutko-Kobus: Edukacja w zakresie rozwoju zrównoważonego na kierunkach ekonomicznych	281
Mariusz Treła: Inicjatywy na rzecz zrównoważonego transportu drogowego .	308
Krzysztof Posłuszny: Odpowiedzialność środowiskowa jako czynnik przewagi konkurencyjnej w warunkach kryzysu	325
Joanna Ejdyś, Halina Kiryluk: Kryzys globalny a rozwój turystyki na przykładzie województwa podlaskiego	336
Justyna Muweis: Znaczenie ekologizacji działalności przedsiębiorstw dla ograniczania skutków kryzysu	351
Dorota Bargiel: Rola społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju w ograniczaniu zjawisk kryzysowych	365
Małgorzata Śliczna: Wybrane sposoby stymulowania rozwoju rynku budynków przyjaznych środowisku	374

Summaries

Bogusław Fiedor: Sustainable development and the concept of social market economy	29
Stanisław Czaja: Chosen informative limitations of the realization of the sustainable development strategy	44
Zbigniew Dokurno: Pro-cyclical and countercyclical impact of natural capital on the economic growth.....	58
Bogdan Piątkowski: Management of renewable resources in an open access fishery	76
Ivan Telega: Sustainable development of Polish regions – an attempt to assess	92
Łukasz Popławski: Organic farming in the opinion of the inhabitants of protected areas of Świętokrzyskie Voivodeship.....	109

Jacek Juzwiszyn: Rotary modelling of the justice between generation and global crisis.....	130
Zbigniew Brodziński: Sustainable development of rural areas in territorial partnership strategies.....	143
Joanna Czerna-Grygiel: Problems of sustainable consumption in the knowledge based economy.....	157
Agnieszka Sobol: Public-private partnership as an instrument of local sustainable development in the time of global crisis.....	171
Anetta Zielińska: Sustainable development in the natural valuable areas – a chance or a threat?.....	184
Zbigniew Jakubczyk: The sub-system of acquisition of means and the institutional-legal sub-system within the system of financing of ecological enterprises.....	195
Anna Dubel: Insurance against natural disasters.....	212
Piotr P. Małecki: Tax preferences for environmental conservation in Polish legislation.....	230
Elżbieta Lorek: The importance of cluster structures as tools for enhancing the competitiveness and innovation of economy.....	246
Bożena Ryszawska-Grzeszczak: Sustainable consumption as a chance to overcome a global crisis.....	264
Irena Rumianowska: Informal institutions shaping the relationships: human - natural environment and choices and attitudes of polish consumers.....	280
Ewa Jastrzębska, Paulina Legutko-Kobus: Education for sustainable development on economic studies.....	293
Mariusz Trela: Initiatives for sustainable road transport.....	324
Krzysztof Posłuszny: Environmental responsibility as a factor of competitive advantage during the financial crisis.....	335
Joanna Ejdyś, Halina Kiryluk: Development of tourism in Poland and Podlasie Voivodeship during crisis.....	350
Justyna Muweis: The significance of ecologization of enterprises' activity for the limitation results of economic crisis.....	364
Dorota Bargiel: The role of Corporate Social Responsibility and sustainable development in limiting the crisis phenomena.....	373
Małgorzata Śliczna: Chosen aspects of stimulating environment friendly buildings market development.....	385

Łukasz Popławski

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

ROLNICTWO EKOLOGICZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW CHRONIONYCH WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Streszczenie: W pracy przedstawiono oryginalną i wcześniej niepublikowaną analizę rolnictwa ekologicznego na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego w opinii jego mieszkańców. Region ten ma system obszarów chronionych, które obejmują prawie 65% ogólnej powierzchni gruntów. Badania opierały się na wyrażeniu swojej opinii przez mieszkańców za pomocą kwestionariusza ankietowego w zakresie barier i możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego. Jako główne bariery dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w gminach województwa świętokrzyskiego ankietowani wskazywali: brak adaptacji gospodarstw do potrzeb produkcji ekologicznej i negatywne nastawienie mieszkańców do tego typu produkcji. Zauważyli jednak szanse rozwoju za pomocą systemu doradztwa rolniczego i urzędów samorządowych (zwłaszcza gminnych).

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, ekorozwój, województwo świętokrzyskie, obszary chronione.

1. Wstęp

W problematyce dotyczącej zagadnień ekorozwoju obszarów chronionych wiele miejsca poświęca się problematyce rolnictwa ekologicznego i turystyce wiejskiej jako kierunków rozwoju stwarzających szansę dla tych obszarów. Reakcją na zagrożenie związane z rolnictwem konwencjonalnym, zwłaszcza o intensywnej produkcji (postępująca chemizacja produkcji), jest coraz silniejsze przekonanie, że tylko rolnictwo ekologiczne nie doprowadzi do degradacji środowiska przyrodniczego, a wytwarzana żywność będzie odpowiedniej jakości. Argumentem za takim rodzajem rolnictwa jest utrzymanie w środowisku równowagi przyrodniczej, co jest szczególnie ważne na obszarach chronionych. Wzrost popytu na produkty o najwyższej jakości i relatywnie wyższe ceny tych produktów to główne stimulatory rozwoju i powstawania gospodarstw ekologicznych. W Polsce w 1991 r. atest posiadało 49 gospodarstw o powierzchni 550 ha, natomiast na koniec 2001 r. było ich 669 o łącznej powierzchni 14967,4 ha. Szacuje się, iż w województwie świętokrzyskim istnieją

obecnie 932 gospodarstwa prowadzące działalność ekologiczną, plasując tym samym to województwo na 4. miejscu w kraju pod względem liczby gospodarstw ekologicznych. Najwięcej gospodarstw ekologicznych w regionie świętokrzyskim znajduje się w powiatach: pińczowskim, kieleckim, starachowickim i ostrowieckim. Dane te oznaczają, że liczba ekologicznych gospodarstw w województwie wzrosła od 2005 r. aż o 277; 659 gospodarstw otrzymało certyfikaty ekologicznych gospodarstw rolnych, nadane przez jednostki certyfikujące. Każde gospodarstwo obowiązuje system kontroli, który dotyczy producentów, przetwórców i importerów żywności.

Systematyczny wzrost oraz konieczność pobudzania działalności ekologicznej na obszarach chronionych spowodowały zainteresowanie autora tematyką rolnictwa ekologicznego, dlatego celem niniejszej pracy jest przedstawienie opinii mieszkańców obszarów chronionych województwa świętokrzyskiego w zakresie rolnictwa ekologicznego.

2. Zakres i metodyka badań

Badania mające na celu określenie podstaw kierunków rozwoju obszarów chronionych w województwie świętokrzyskim są prowadzone przez autora od 1998 r. i trwają do dnia dzisiejszego. Zaprezentowane wyniki obejmują badania wykonane od maja 2004 r. do listopada 2006 r. Dotyczą one m.in. rozpoznania czynników wpływających na wielofunkcyjny ekorozwój obszarów chronionych. W ramach tych prac wykonano badania ankietowe w 44 gminach o przewadze obszarów chronionych oraz w gminie Iwaniska (48% powierzchni tych obszarów). Dane statystyczne oraz inne materiały stanowiły element uzupełniający. Uwzględnione jednostki stanowiły 61% gmin wiejskich w województwie świętokrzyskim i 90% jednostek wiejskich o przewadze w ich powierzchni obszarów chronionych.

Kwestionariusze ankietowe wypełnili wszyscy zainteresowani tym problemem oraz osoby mające znaczący autorytet i wpływ na podejmowane decyzje, a w szczególności: wójt, radni, sołtysi, lokalni liderzy, pracodawcy, przedsiębiorcy, zainteresowani przyszłością gminy mieszkańcy, rolnicy, liderki organizacji kobiecych, liderzy organizacji społecznych i politycznych oraz związków zawodowych, ksiądz, aptekarz, lekarze i nauczyciele, co jest zgodne z poglądem, jaki prezentują J. Siekierski [Siekierski 2004] oraz S. Zawisza i S. Pilarska [Zawisza, Pilarska 2003], że głównie takie osoby wyznaczają kierunki działań rozwojowych w danej społeczności wiejskiej. Dobór „próby” był celowy, trudno bowiem badać osoby, które nie były zainteresowane i nie rozumiały problemu rozwoju obszarów chronionych z punktu widzenia ich gminy. Rolnicy wśród ankietowanych stanowili 30-40%. Odpowiedzi rolników stanowią podstawę niniejszej publikacji. Liczba ankiet skierowanych do mieszkańców w każdej z gmin wynosiła średnio 250, z których co najmniej 100 zostało wypełnionych i poddanych analizie. W grupie ankietowanych liczba kobiet i mężczyzn była porównywalna.

Ankietowani wskazywali odpowiedzi: Tak, Nie, Nie wiem. Pełny opis metodyczny badań ankietowych zaprezentowano w pracy Ł. Popławskiego [Popławski 2005].

3. Rolnictwo a ekologiczne metody produkcji

Realizacja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich wiąże się z pojęciem eko-innowacyjności polityki rolnej wprowadzonym przez B. Fiedora [Fiedor 2002]. Według B. Fiedora [Fiedor 2004] eko-innowacyjność polityki rolnej rozumiana jest jako „dający się skwantyfikować i/lub jakościowo ocenić pozytywny wpływ na realizację ładu ekologicznego (wiązki celów ekologicznych). Nie może być ona rozpatrywana w oderwaniu od pozostałych ładów składających się na rozwój zrównoważony (ład ekonomiczny, społeczny i przestrzenny)”. Ponadto należy rozróżniać eko-innowacyjność polityki rolnej i eko-innowacyjność rolnictwa, która w sensie dynamicznym jest procesem prowadzącym do upowszechniania ekologicznie przyjaznych technologii produkcji (dobrych praktyk rolniczych), korzystnych z punktu widzenia środowiska i zdrowia publicznego zmian w strukturze produkcji rolnej, oraz ograniczania bezpośredniego niekorzystnego oddziaływania produkcji rolnej na środowisko.

Ze względu na dominację obszarów wiejskich duże znaczenie ma ekologizacja rolnictwa. Wynika z tego konieczność odchodzenia od wysoko intensywnego rolnictwa nastawionego głównie na wzrost produkcji rolnej. Szans rozwoju, a także prawidłowych kierunków produkcji należy poszukiwać w proekologicznych metodach produkcji rolnej. Alternatywne sposoby gospodarowania w działalności człowieka na obszarach wiejskich, wkomponowane w koncepcję zrównoważonego rozwoju, mają na celu stosowanie takich metod produkcji, które współdziałają z przyrodą. Metody takie pozwalają na jak największe zamknięcie obiegu materii w ramach gospodarstwa, są bardziej wydajne energetycznie i materiałowo, mniej degradują przyrodę, nie doprowadzają do skażeń żywności, a jednocześnie wspomagają rozwój kraju i regionów. Powszechnie uważa się, że można to osiągnąć przez wdrażanie ekologizacji sektora rolno-spożywczego.

Rolnictwo – oprócz myślistwa i zbieractwa – jest najstarszą dziedziną działalności gospodarczej człowieka, a w większości krajów ten dział gospodarki daje największą liczbę miejsc pracy i jest głównym źródłem utrzymania. Rolnictwo jest też formą najbardziej zbliżoną do procesów naturalnych zachodzących w przyrodzie, przy czym obecnie wzrost produkcji rolnej wymuszony postępowaniem cywilizacyjnym doprowadził do nierównowagi pomiędzy rolnictwem a środowiskiem naturalnym, a degradacja środowiska wynikająca z produkcji rolniczej jest jednym z poważniejszych problemów ekologicznych. Szacuje się, że łączne straty w rolnictwie z powodu dewastacji i degradacji środowiska wynoszą 28,1% strat z tego tytułu, a na 11% powierzchni Polski występuje tak silne skażenie, że nie powinno się tam produkować żywności [Siekierski 2002]. Negatywne konsekwencje intensyfikacji rolnictwa, w tym zachęta w postaci bezpośrednich dopłat do produkcji w krajach „starej” Unii

(mimo istnienia rozporządzenia 1257/1999), zmuszają do poszukiwania nowych, zgodnych z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego rozwiązań strukturalnych, a przede wszystkim alternatywnych sposobów w działalności człowieka.

4. Rolnictwo ekologiczne w województwie świętokrzyskim

Stan gruntów rolnych na terenie województwa świętokrzyskiego jest dość dobry i charakteryzuje się niskim zanieczyszczeniem nawozami i pestycydami oraz innymi zanieczyszczeniami przemysłowymi. Poza tym istnieją tu doskonałe warunki klimatyczne, które także sprzyjają rozwojowi rolnictwa w regionie, głównie ekologicznego. Jednostki certyfikujące zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym [*Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. ...*] zostały upoważnione do przeprowadzania kontroli oraz wydawania i cofania certyfikatów zgodności w rolnictwie ekologicznym.

Tabela 1. Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie świętokrzyskim

Lp.	Powiat, gmina	Liczba gospodarstw ekologicznych sztuk			w tym								
		2005	2006	2007	2005			2006			2007		
					w okresie przestawiania		z certyfikatem	w okresie przestawiania		z certyfikatem	w okresie przestawiania		z certyfikatem
					I rok	II, III rok		I rok	II, III rok		I rok	II, III rok	
1	Busko-Zdrój	51	68	77	25	13	13	17	25	26	10	17	50
2	Jędrzejów	27	29	35	2	9	16	2	2	25	6	2	27
3	Kazimierza Wielka	4	7	11	2	0	2	0	7	0	1	3	7
4	Kielce	86	107	115	30	9	47	21	30	56	8	21	86
5	Końskie	50	67	82	37	13	0	17	37	13	15	17	50
6	Opatów	55	65	76	32	23	0	10	32	23	11	10	55
7	Ostrowiec	68	77	90	34	20	14	9	34	34	13	9	68
8	Pińczów	123	148	157	25	8	90	29	21	98	15	31	111
9	Sandomierz	8	14	18	5	2	1	6	5	3	5	4	9
10	Skarżysko	4	4	8	3	0	1	0	3	1	1	3	4
11	Starachowice	89	102	124	18	0	71	13	18	71	7	15	102
12	Staszów	60	84	97	18	0	42	24	18	42	13	24	60
13	Włoszczowa	30	40	42	22	0	8	10	22	8	0	12	30
14	Razem Świętokrzyskie	655	812	932	253	97	305	158	254	400	105	168	659

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Uprawy ekologiczne w województwie świętokrzyskim obejmują obszar powyżej 9600 ha użytków rolnych, z czego 130 ha obejmują uprawy warzywne, a 650 ha uprawy sadownicze. W 2007 r. zaobserwowano tendencję wzrostu sprzedaży trzody chlewnej produkowanej zgodnie z metodami ekologicznymi, natomiast skup mleka oraz bydła opasowego nadal pozostaje bez zmian, prawdopodobnie z powodu braku odbiorców na te produkty. Firmy skupujące artykuły z gospodarstw ekologicznych coraz częściej – obok jakości – stawiają na zakup większych partii towaru (najmniejsza partia towaru to 25 ton), co gospodarstwom o powierzchni 1 ha (a takie dominują na tym terenie) znacznie utrudnia dostęp do krajowych i zagranicznych rynków zbytu. Dlatego małe gospodarstwa ekologiczne, aby utrzymać się na rynku i sprostać wymaganiom rynkowym, łączą się w grupy producentów, dzięki czemu mogą korzystać z różnych form wsparcia. Okazuje się jednak, że dostęp do rynków zbytu to nie jedyny problem; istotnym zagadnieniem ograniczającym wzrost sprzedaży produktów wytworzonych w gospodarstwach ekologicznych jest brak dostępu do nasion wytworzonych zgodnie z metodami ekologicznymi, brak odmian roślin odpornych na różnego rodzaju choroby i szkodniki, a także brak ekologicznych środków do zwalczania szkodników.

5. Wyniki badań

W ramach przeprowadzonych badań zapytano mieszkańców o możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego (tab. 2). Zdecydowana większość ankietowanych „słyszała” o rolnictwie ekologicznym, przy czym w 11 gminach mieszkańcy stwierdzili, że „widzieli” takie gospodarstwo. W 41 gminach respondenci chcieliby zobaczyć takie gospodarstwo w kraju. Z uzyskanych odpowiedzi z 45 gmin tylko mieszkańcy Złotej byłiby gotowi ponieść koszty takiego wyjazdu. Informacje o rolnictwie ekologicznym pochodzą w największym stopniu z telewizji, w dalszej kolejności z prasy i radia, a najmniej z zebrani szkoleniowych (w 9 gminach odpowiedzi negatywne), z tym że w 41 ankietowanych gminach uznają respondenci te wiadomości za niewystarczające. W 39 gminach ankietowani stwierdzili, że produkcja ekologiczna wpłynie na atrakcyjność regionu. Natomiast w 37 gminach uznali, że istnieje możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego. W 28 gminach mieszkańcy byłiby gotowi zlecić badania elementów ich środowiska przyrodniczego, przy czym tylko w Złotej i Słupi Koneckiej deklarują, że ponieśliby koszty tych badań. Wśród takich elementów, jak gleba, woda i inne mogące posłużyć za przedmiot badania, respondenci najbardziej byłiby skłonni przeprowadzić je w zakresie gleby i wody. Zdecydowana większość ankietowanych nie jest przygotowana do produkcji ekologicznej (w 31 gminach), ale gotowość taką deklarują mieszkańcy tylko 10 gmin, podczas gdy w 22 jednostkach mają stosunek negatywny. Respondenci są skłonni rozpocząć produkcję ekologiczną w 23 gminach w zakresie produkcji zwierzęcej, a w 29 w roślinnej. Jednocześnie średnio we wszystkich gminach ok. 15% badanych sądzi, że sąsiedzi podejmą się takiej produkcji, a tylko w gminie Brody w 72% są do tego

przekonani. Ponadto ok. 20% ankietowanych we wszystkich gminach rozważa, czy będzie chciało zostać udziałowcem zakładu przetwórstwa produktów ekologicznych, a nie podjęło jeszcze decyzji ok. 30% osób. Aż w 37 gminach respondenci zdecydowanie orzekli, że nie będą udziałowcami takiego zakładu.

Na pytanie: „Czy Pana/Pani gospodarstwo jest przygotowane do produkcji ekologicznej” otrzymano odpowiedzi negatywne:

- pod względem struktury zasiewów – w 31 gminach,
- pod względem pogłowia zwierząt – w 34 gminach,
- pod względem wyposażenia zasobów pracy – w 33 gminach.

Na pytanie: „Czy oczekuje Pan/Pani poprawy w zaopatrzeniu w środki produkcji” ankietowani stwierdzili, że potrzeba taka istnieje w 34 gminach, a nie istnieje w 6. Mieszkańcy oczekują pomocy przy wdrażaniu metod ekologicznych od:

- urzędu gminy – w 41 gminach,
- urzędu wojewódzkiego – w 29 gminach,
- urzędu powiatowego – w 32 gminach,
- ośrodków doradztwa rolniczego – w 43 gminach,
- firm skupujących – w 32 gminach,
- banków – w 35 gminach,
- społeczności wiejskiej – w 15 gminach.

Mieszkańcy w głównej mierze liczą na pomoc, w kolejności, od ośrodków doradztwa rolniczego i urzędu gminy oraz firm skupujących, a na końcu od społeczności wiejskiej oraz urzędu wojewódzkiego. Zaskakującym wynikiem jest fakt, że respondenci oczekują pomocy w tym zakresie raczej od banków niż urzędu powiatowego (tab. 3).

6. Zakończenie

Zapytano mieszkańców o rozwój rolnictwa ekologicznego, który poza turystyką wiejską jest uważany za naturalny kierunek rozwoju obszarów chronionych. Z danych wynika, że istotne znaczenie dla rozwoju obszaru chronionego mają tereny o wysokich walorach środowiskowych (gleba, woda, powietrze), które jednocześnie są tak konieczne do produkcji ekologicznej. Natomiast produkcja ekologiczna sama w sobie – poprzez swoje wysokie wymagania w zakresie stanu środowiska (atesty) – wpływa korzystnie na walory przyrodnicze obszaru chronionego poprzez właściwe ich wykorzystanie. Współzależność ta stwarza realne szanse dla rozwoju rolnictwa ekologicznego na obszarach chronionych. Ponadto dane statystyczne o liczbie gospodarstw ekologicznych i duże zainteresowanie rolników, zwłaszcza młodych i wykształconych, na zebraniach szkoleniowych w zakresie prowadzenia gospodarstw ekologicznych są sygnałem, że rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce ma charakter dynamiczny.

Zapotrzebowanie na żywność ekologiczną rośnie wraz z zamożnością i świadomością społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, a ponieważ na przestrzeni

kilku lat obserwuje się stały wzrost dobrobytu i świadomości ogółu, zapotrzebowanie na produkty pochodzące z produkcji gospodarstw ekologicznych również wzrasta.

Badania przeprowadzone w województwie świętokrzyskim potwierdzają, że zdecydowana większość ankietowanych „słyszała” o rolnictwie ekologicznym, a w 11 jednostkach z 45 gmin mieszkańcy twierdzili, że „widzieli” takie gospodarstwo. Aż w 41 gminach respondenci chcieliby zobaczyć takiego gospodarstwo, przy czym tylko mieszkańcy gminy Złotej byłiby gotowi ponieść koszty takiego wyjazdu. Rolnicy oznajmili, że informacje o rolnictwie ekologicznym pochodzą w największym stopniu z telewizji, a w najmniejszym z zebrań szkoleniowych. W 28 gminach mieszkańcy byłiby gotowi zlecić badania elementów ich środowiska przyrodniczego, przy czym tylko w Złotej ponieśliby ich koszty. Natomiast w 37 gminach respondenci uznali, że istnieje możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego. Zdecydowana większość ankietowanych nie jest przystosowana do produkcji ekologicznej (w 31 gminach), ale deklarują taką gotowość tylko mieszkańcy w 10 gminach.

Niestety, powyższe wyniki nie świadczą dobrze o perspektywach rozwoju rolnictwa ekologicznego na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego. Realia i możliwości nie są tu z sobą powiązane mimo deklaracji, że istnieje szansa na rozwój gospodarstw tego typu.

Literatura

- Fiedor B., *Polska polityka rolna w kontekście przejścia od tradycyjnej polityki rolnej (CAP) do polityki zintegrowanego rozwoju wsi i rolnictwa w Unii Europejskiej (CARP)*, [w:] S. Czaja (red.), *Ekologiczny wymiar integracji Polski z Unią Europejską*, Wydawnictwo I-BIS, Biblioteka „Ekonomia i Środowisko” nr 31, Łądek Zdrój 2004.
- Fiedor B. (red.), *Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2002.
- Popławski Ł., *Zastosowanie metody QUOTA SAMPLING w badaniu kierunków rozwoju obszarów chronionych*, [w:] L. Pałasz (red.), *Przedsiębiorczość po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej*, t. 1, Monografie Akademii Rolniczej w Szczecinie, Szczecin 2005.
- Siekierski J., *Rola liderów wiejskich w absorpcji finansowych środków unijnych dla rozwoju rolnictwa obszarów wiejskich*, [w:] L. Pałasz (red.), *Wpływ integracji europejskiej na przemiany strukturalne obszarów o wysokim bezrobociu*, Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Szczecinie, Szczecin 2004.
- Siekierski J., *Rolnictwo i wieś polska wobec współczesnych wyzwań rozwojowych i integracyjnych*, Wydawnictwo Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Tarnów 2002.
- Ustawa o rolnictwie ekologicznym z dnia 20 kwietnia 2004 r.*, DzU 2004, nr 93, poz. 898.
- Zawisza S., Pilarska S., *Liderzy wiejskich społeczności lokalnych*, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” 2003, 1/2(34).

Tabela 2. Informacje na temat rolnictwa ekologicznego (w %)

Gmina	„Czy slyszal/-a Pan/Pani o rolnictwie ekologicznym”		„Czy widzial/-a Pan/Pani gospodarstwo ekologiczne”		Informacje o rolnictwie ekologicznym pochodza z: RADIA	
	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	92,63	5,26	29,17	66,67	59,46	20,27
Bałtów	98,53	1,47	46,27	53,73	90,00	10,00
Bliżyn	85,71	11,43	38,24	52,94	52,00	32,00
Bodzechów	93,90	3,66	41,25	56,25	64,71	23,53
Bogoria	66,29	14,61	42,39	38,04	56,47	9,41
Brody	12,90	61,29	52,50	30,00	15,00	60,00
Daleszyce	61,70	25,53	43,75	52,08	48,84	32,56
Gnojno	90,32	6,45	29,67	69,23	77,36	20,75
Górno	78,33	8,33	60,00	28,33	68,89	15,56
Imielno	96,67	1,67	44,07	54,24	66,67	22,22
Iwaniska	94,59	5,41	35,14	62,16	85,00	5,00
Kije	96,15	0,00	46,15	46,15	60,00	30,00
Kluczewsko	85,71	11,90	42,22	55,56	86,67	13,33
Krasocin	72,55	7,84	16,00	64,00	57,14	11,43
Łagów	93,94	3,03	35,48	61,29	77,78	16,67
Łopuszno	82,14	10,71	39,29	57,14	70,59	17,65
Masłów	100,00	0,00	64,71	35,29	86,96	13,04
Michałów	93,33	3,33	46,77	50,00	69,44	22,22
Mirzec	97,37	2,63	65,79	34,21	89,47	10,53
Mniów	87,04	5,56	47,17	43,40	68,75	15,63
Nowy Korczyn	100,00	0,00	44,74	52,63	90,00	5,00
Oksa	98,91	1,09	19,54	79,31	85,42	14,58
Opatowiec	95,00	1,67	27,12	69,49	51,52	39,39
Pacanów	98,11	1,89	40,38	59,62	71,43	25,00
Pawłów	98,00	2,00	56,00	44,00	76,67	20,00
Piekoszów	82,35	14,71	68,57	28,57	57,14	35,71
Pierzchnica	100,00	0,00	35,00	65,00	75,00	16,67
Radoszyce	93,02	2,33	65,91	29,55	90,00	3,33
Raków	96,83	1,59	51,61	43,55	75,00	17,86
Ruda Maleniecka	91,23	8,77	36,84	59,65	73,33	16,67
Sitkówka Nowiny	79,41	17,65	40,63	46,88	63,64	22,73
Skarżysko Kościelne	86,49	10,81	28,57	68,57	82,61	13,04
Słupia Jędrzejowska	84,81	5,06	29,73	64,86	78,26	15,22
Słupia Konecka	97,96	1,02	57,58	42,42	83,33	15,00
Smyków	100,00	0,00	44,07	54,24	89,29	7,14
Sobków	93,10	0,00	24,14	72,41	45,45	31,82
Solec-Zdrój	96,97	3,03	46,77	53,23	84,62	15,38
Stopnica	89,39	7,58	32,31	64,62	63,64	13,64
Strawczyn	98,82	1,18	48,72	50,00	92,86	7,14
Szydłów	97,22	1,39	42,03	56,52	78,38	18,92
Tuczepy	83,87	11,29	49,21	46,03	79,31	20,69
Wiślica	98,28	1,72	44,07	55,93	87,88	12,12
Wodzisław	98,25	0,00	33,90	64,41	61,90	28,57
Zagnańsk	95,24	4,76	38,46	58,97	89,29	7,14
Złota	100,00	0,00	58,06	41,94	77,92	22,08

Tabela 2 cd.

Gmina	Informacje o rolnictwie ekologicznym pochodzą z:						„Czy te wiadomości są wystarczające”	
	PRASY		TELEWIZJI		ZEBRAŃ SZKOLENIOWYCH			
	T	N	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	62,34	22,08	75,00	13,10	44,59	22,97	20,00	56,67
Bałtów	88,24	11,76	89,28	10,42	62,86	37,14	23,64	63,64
Bliżyn	65,52	17,24	89,29	7,14	33,33	55,56	26,47	52,94
Bodzechów	72,22	16,67	76,39	12,50	42,55	46,81	16,92	63,08
Bogoria	56,98	10,47	59,09	6,82	44,71	14,12	23,38	27,27
Brody	54,76	21,43	46,67	23,33	53,33	13,33	48,39	16,13
Daleszyce	30,23	48,84	47,83	34,78	18,60	60,47	28,26	45,65
Gnojno	82,81	17,19	90,91	7,95	29,27	68,29	13,10	72,62
Górno	70,00	14,00	68,63	13,73	31,91	44,68	28,89	55,56
Imielno	75,76	12,12	89,80	6,12	80,56	16,67	11,54	78,85
Iwaniska	85,00	10,00	90,32	6,45	60,00	33,33	21,88	65,63
Kije	75,00	18,75	95,24	0,00	46,15	38,46	29,17	58,33
Kluczewsko	92,86	7,14	90,24	9,76	57,14	40,00	20,45	63,64
Krasocin	81,58	5,26	84,09	6,82	33,33	45,83	20,51	61,54
Łągów	86,36	9,09	86,36	9,09	76,92	7,69	12,00	76,00
Łopuszno	78,95	15,79	80,00	15,00	46,67	40,00	24,00	72,00
Masłów	93,75	6,25	97,44	2,56	73,33	26,67	33,33	64,10
Michałów	70,73	21,95	74,00	20,00	64,10	28,21	21,43	64,29
Mirzec	86,36	13,64	93,10	6,90	68,18	31,82	32,14	60,71
Mniów	78,26	17,39	90,91	9,09	63,16	31,58	29,27	63,41
Nowy Korczyn	84,62	7,69	90,91	3,03	68,00	28,00	14,71	76,47
Oksa	91,04	5,97	95,29	4,71	62,00	36,00	21,62	67,57
Opatowiec	66,67	28,57	92,98	5,26	21,88	71,88	11,11	77,78
Pacanów	86,21	10,34	88,37	6,98	64,29	32,14	25,53	63,83
Pawłów	82,86	14,29	95,35	2,33	67,74	25,81	32,50	60,00
Piekoszów	41,38	41,38	53,13	40,63	45,16	38,71	23,33	50,00
Pierzchnica	71,43	14,29	94,44	5,56	64,29	28,57	17,65	70,59
Radoszyce	83,87	12,90	86,84	10,53	60,00	36,67	35,71	52,38
Raków	87,18	5,13	95,35	0,00	75,61	19,51	23,81	69,05
Ruda Maleniecka	67,57	27,03	93,33	2,22	42,86	50,00	28,26	60,87
Sitkówka Nowiny	87,50	4,17	88,89	0,00	35,71	35,71	26,92	53,85
Skarżysko Kościelne	82,76	13,79	96,43	3,57	50,00	45,00	43,75	50,00
Słupia Jędrzejowska	93,18	6,82	90,74	7,41	82,05	12,82	36,84	50,88
Słupia Konecka	79,03	17,74	90,14	9,86	80,77	17,95	15,66	55,42
Smyków	89,36	8,51	93,33	3,33	50,00	40,00	21,57	68,63
Sobków	39,13	43,48	71,43	10,71	42,11	52,63	25,00	39,29
Solec-Zdrój	94,59	5,41	97,83	0,00	61,54	38,46	16,98	77,36
Stopnica	93,55	3,23	100,00	0,00	30,43	13,04	18,18	38,64
Strawczyn	90,57	7,55	96,72	3,28	75,00	19,44	31,25	64,06
Szydłów	81,58	18,42	92,73	7,27	62,50	35,00	23,21	66,07
Tuczepy	87,18	12,82	89,29	10,71	17,24	51,72	11,54	57,69
Wiślica	89,19	10,81	97,62	2,38	61,76	38,24	16,67	77,08
Wodzisław	73,33	22,22	85,19	12,96	40,91	52,27	14,58	70,83
Zagnańsk	90,32	6,45	97,56	0,00	50,00	50,00	36,11	58,33
Złota	85,23	13,64	96,81	2,13	91,76	8,24	66,29	29,21

Tabela 2 cd.

Gmina	„Czy sąsiedzi podejmą się produkcji ekologicznej?”		„Czy chciałby/-aby Pan/Pani zobaczyć gospodarstwo ekologiczne w kraju?”		„Czy chciałby/-aby Pan/Pani zobaczyć gospodarstwo ekologiczne za granicą?”	
	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	20,45	39,77	62,07	19,54	39,51	30,86
Bałtów	16,07	25,00	83,67	10,20	78,00	18,00
Bliżyn	14,29	46,43	82,14	7,14	72,41	17,24
Bodzechów	23,29	36,99	75,38	18,46	71,83	21,13
Bogoria	12,99	27,27	54,12	9,41	37,18	25,64
Brody	72,22	2,78	39,29	14,29	30,77	19,23
Daleszyce	18,18	47,73	17,78	51,11	24,44	55,56
Gnojno	15,00	28,75	80,77	7,69	72,22	19,44
Górno	28,26	32,61	50,00	34,62	42,59	44,44
Imielno	19,15	38,30	76,74	16,28	75,56	22,22
Iwaniska	24,14	27,59	85,71	7,14	70,59	20,59
Kije	25,00	29,17	84,21	5,26	70,59	29,41
Kluczewsko	10,53	42,11	66,67	21,21	65,79	23,68
Krasocin	2,63	50,00	61,11	30,56	60,00	30,00
Łagów	22,73	27,27	88,46	7,69	65,00	25,00
Łopuszno	16,67	33,33	69,57	17,39	78,26	17,39
Masłów	18,92	48,65	81,08	16,22	74,42	23,26
Michałów	25,93	42,59	66,67	13,73	56,86	27,45
Mirzec	28,57	28,57	76,00	24,00	72,41	13,79
Mniów	13,95	46,51	61,76	14,71	67,57	21,62
Nowy Korczyn	8,82	32,35	74,07	25,93	76,67	20,00
Oksa	10,53	39,47	72,06	23,53	56,52	33,33
Opatowiec	4,08	59,18	78,00	14,00	80,00	14,00
Pacanów	29,27	31,71	70,27	24,32	65,12	32,56
Pawłów	17,07	39,02	75,00	19,44	70,73	17,07
Piekoszów	32,26	32,26	46,88	28,13	43,75	25,00
Pierzchnica	10,53	21,05	88,89	5,56	56,25	25,00
Radoszyce	36,84	28,95	75,68	8,11	65,71	31,43
Raków	12,50	41,67	81,40	6,98	80,85	12,77
Ruda Maleniecka	15,56	40,00	79,55	15,91	63,16	31,58
Sitkówka Nowiny	10,71	39,29	36,84	42,11	43,33	43,33
Skarżysko Kościelne	22,58	41,94	72,22	19,44	65,38	30,77
Słupia Jędrzejowska	6,12	34,69	46,88	35,94	53,45	34,48
Słupia Konecka	9,09	20,45	52,87	22,99	40,00	30,67
Smyków	21,43	42,86	91,30	8,70	70,21	25,53
Sobków	34,78	39,13	35,71	57,14	57,14	32,14
Solec-Zdrój	25,45	29,09	77,55	18,37	75,00	20,45
Stopnica	8,00	24,00	36,59	51,22	56,86	33,33
Strawczyn	25,37	26,87	87,69	7,69	80,33	11,48
Szydłów	20,69	43,10	92,86	5,36	83,33	14,81
Tuczepy	6,82	38,64	76,00	16,00	78,00	18,00
Wiślica	17,65	25,49	95,45	4,55	84,09	13,64
Wodzisław	19,64	39,29	89,80	6,12	81,48	11,11
Zagnańsk	11,43	42,86	81,25	15,63	66,67	33,33
Złota	24,21	30,53	51,14	46,59	43,62	52,13

Tabela 2 cd.

Gmina	„Czy poniesie Pan/ Pani koszty wycieczki”		„Czy produkcja ekologiczna wpłynie na atrakcyjność regionu”		„Czy istnieje możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego”	
	T	N	T	N	T	N
Bačkowiec	25,00	56,52	61,80	16,85	54,54	26,14
Bałtów	18,33	63,33	74,19	8,06	68,85	14,75
Bliżyn	20,00	53,33	67,86	7,14	75,86	13,79
Bodzechów	27,63	57,89	64,00	21,33	61,43	18,57
Bogoria	10,34	67,82	39,51	18,52	32,14	22,62
Brody	37,50	12,50	27,27	22,73	30,77	7,69
Daleszyce	21,74	50,00	42,22	37,78	23,91	41,30
Gnojno	17,28	69,14	60,23	11,36	63,33	13,33
Górno	25,00	65,38	55,77	26,92	47,73	22,73
Imielno	21,82	63,64	63,46	13,46	64,15	9,43
Iwaniska	19,35	58,06	70,59	5,88	58,82	8,82
Kije	12,50	75,00	72,00	4,00	64,00	0,00
Kluczewsko	16,28	60,47	52,94	17,65	63,41	19,51
Krasocin	19,51	65,85	34,78	26,09	43,48	39,13
Łagów	22,22	55,56	64,29	21,43	74,07	11,11
Łopuszno	25,00	56,25	64,00	8,00	44,00	32,00
Masłów	38,64	50,00	80,00	6,67	74,42	6,98
Michałów	21,82	52,73	57,14	17,86	66,07	21,43
Mirzec	23,68	55,26	68,57	20,00	71,05	15,79
Mniów	23,91	54,35	51,06	21,28	41,30	30,43
Nowy Korczyn	18,18	60,61	64,10	10,26	70,27	16,22
Oksa	14,46	72,29	46,84	21,52	65,48	17,86
Opatowiec	20,37	55,56	50,00	16,67	50,91	23,64
Pacanów	20,00	66,67	53,19	19,15	63,83	21,28
Pawłów	11,11	71,11	82,22	4,44	81,82	4,55
Piekoszów	31,43	48,57	33,33	36,36	36,36	30,30
Pierzchnica	21,05	36,84	78,95	5,26	60,00	10,00
Radoszyce	33,33	53,85	75,61	12,20	62,79	9,30
Raków	31,37	52,94	76,79	8,93	70,91	7,27
Ruda Maleniecka	17,78	62,22	71,11	15,56	59,09	20,45
Sitkówka Nowiny	7,41	70,37	51,61	29,03	19,23	30,77
Skarżysko Kościelne	17,65	50,00	61,11	16,67	57,14	20,00
Słupia Jędrzejowska	14,29	44,44	34,33	26,87	55,00	23,33
Słupia Konecka	14,77	43,18	32,18	10,35	32,18	9,20
Smyków	10,71	78,57	78,18	10,91	78,85	7,69
Sobków	20,00	60,00	34,62	26,92	34,62	50,00
Solec-Zdrój	21,43	58,93	79,63	7,41	73,21	7,14
Stopnica	18,18	70,45	44,83	17,24	52,63	17,54
Strawczyn	15,07	57,53	66,23	7,79	66,67	5,33
Szydłów	26,67	63,33	73,44	10,94	76,19	6,35
Tuczępy	13,73	58,82	45,00	20,00	38,89	25,93
Wiślica	11,11	77,78	76,47	15,69	82,69	7,69
Wodzisław	27,59	53,45	65,45	16,36	61,40	17,54
Zagnańsk	40,63	46,88	86,11	2,78	74,29	11,43
Złota	48,51	42,57	67,33	4,95	94,95	1,01

Tabela 2 cd.

Gmina	„Czy zleciłby/- aby Pan/Pani badania elementów środowiska rolniczego”		w zakresie:						„Czy poniesie Pan/ Pani koszty tych badań”	
			gleba		woda		innych			
	T	N	T	N	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	50,00	22,86	68,13	16,48	50,00	23,08	26,87	31,34	19,32	62,50
Bałtów	61,54	30,77	84,21	12,28	80,00	14,00	44,00	32,00	29,09	60,00
Bliżyn	61,11	16,67	85,71	7,14	92,31	3,85	50,00	0,00	7,14	75,00
Bodzechów	50,00	39,13	66,67	25,00	69,57	24,64	25,00	60,00	23,08	61,54
Bogoria	22,22	20,37	45,88	16,47	40,96	21,69	15,15	33,33	2,78	72,22
Brody	59,26	11,11	21,05	21,05	21,05	10,53	44,44	18,52	32,14	35,71
Daleszyce	26,19	54,76	32,61	41,30	38,30	36,17	21,05	55,26	18,18	54,55
Gnojno	50,00	13,89	82,93	9,76	79,45	8,22	33,33	30,00	13,41	70,73
Górno	47,50	20,00	73,58	11,32	67,35	16,33	22,86	40,00	8,33	75,00
Imielno	62,96	18,52	84,44	8,89	86,84	7,89	50,00	30,00	12,00	78,00
Iwaniska	64,71	11,76	82,76	10,34	87,10	6,45	29,41	17,65	10,00	60,00
Kije	0,00	0,00	60,00	4,00	70,00	0,00	11,11	0,00	4,17	70,83
Kluczewsko	65,00	20,00	81,08	16,22	82,86	14,29	38,89	33,33	16,67	77,78
Krasocin	35,00	15,00	63,16	21,05	60,00	31,43	25,00	56,25	0,00	85,29
Łągów	63,64	27,27	77,27	13,64	64,71	17,65	8,33	50,00	4,35	73,91
Łopuszno	36,84	26,32	72,00	16,00	63,64	18,18	46,67	40,00	18,52	62,96
Maslów	73,68	15,79	80,49	14,63	82,93	14,63	31,25	50,00	21,43	69,05
Michałów	42,86	45,71	67,92	22,64	56,00	36,00	35,29	41,18	18,18	63,64
Mirzec	68,75	25,00	79,41	14,71	77,42	16,13	8,33	58,33	32,43	56,76
Mniów	27,27	36,36	69,70	30,30	78,38	21,62	30,77	61,54	11,11	68,89
Nowy Korczyn	20,00	40,00	71,88	15,63	71,88	12,50	41,67	33,33	11,11	55,56
Oksa	76,32	15,79	75,95	16,46	77,78	15,87	17,95	51,28	11,43	74,29
Opatowiec	63,64	13,64	73,08	11,54	73,47	10,20	16,67	38,89	17,65	56,86
Pacanów	69,57	4,35	83,72	4,65	82,86	8,57	27,27	36,36	21,95	60,98
Pawłów	40,00	20,00	77,27	4,55	79,55	6,82	19,05	38,10	22,50	65,00
Piekoszów	31,03	34,48	39,39	18,18	40,63	21,88	31,03	31,03	25,81	48,39
Pierzchnica	27,27	9,09	65,00	10,00	46,67	20,00	18,18	36,36	11,11	61,11
Radoszyce	69,23	15,38	79,49	10,26	82,05	10,26	61,90	23,81	36,59	56,10
Raków	69,57	4,35	84,44	8,89	74,42	16,28	37,50	45,83	25,00	63,64
Ruda Maleniecka	44,44	29,63	80,49	19,51	82,93	14,63	27,78	61,11	15,38	66,67
Sitkówka Nowiny	34,78	30,43	42,31	26,92	46,43	21,43	23,53	47,06	4,00	80,00
Skarżysko Kościelne	53,33	20,00	70,37	11,11	70,83	12,50	26,67	33,33	12,50	62,50
Słupia Jędrzejowska	33,33	38,46	80,00	15,56	85,42	12,50	26,32	36,84	21,31	49,18
Słupia Konecka	27,27	7,58	80,85	8,51	70,59	17,65	40,00	24,00	22,08	35,06
Smyków	75,00	10,00	76,60	12,77	76,60	12,77	41,67	25,00	20,83	75,00
Sobków	21,05	26,32	38,46	46,15	50,00	26,92	27,78	55,56	19,23	53,85
Solec-Zdrój	81,82	9,09	86,89	6,56	76,60	12,77	27,78	44,44	15,69	70,59
Stopnica	35,71	19,05	93,75	6,25	93,10	3,45	34,62	26,92	17,07	51,22
Strawczyn	65,63	15,63	82,35	13,24	78,57	8,93	50,00	29,17	16,90	69,01
Szydłów	82,76	0,00	88,71	3,23	83,67	6,12	54,55	22,73	20,37	66,67
Tuczepy	54,05	16,22	87,76	10,20	80,49	7,32	40,91	36,36	17,78	57,78
Wiślica	84,21	5,26	86,96	8,70	84,78	10,87	29,17	50,00	7,84	78,43
Wodzisław	38,71	29,03	62,07	18,97	53,85	26,92	13,16	55,26	14,81	68,52
Zagnańsk	64,71	23,53	91,67	5,56	90,91	9,09	50,00	45,00	9,09	69,70
Złota	71,43	21,43	92,71	6,25	50,00	47,67	12,50	62,50	71,79	20,51

Tabela 2 cd.

Gmina	„Czy oczekuje Pan/Pani poprawy w zaopatrzeniu w środki produkcji”		„Czy rozważa Pan/Pani, że będzie udziałowcem zakładu przetwórstwa produktów ekologicznych”		„Czy zamierza Pan/Pani stosować metody ekologicznej w produkcji”		w zakresie:	
							roślinnej	
	T	N	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	56,04	20,88	27,27	42,05	30,99	22,54	47,73	21,59
Bałtów	61,40	24,56	20,34	49,15	44,44	33,33	57,78	17,78
Bliżyn	35,71	35,71	17,86	39,29	11,11	44,44	37,50	25,00
Bodzechów	57,97	27,54	23,38	46,75	37,21	41,86	41,38	39,66
Bogoria	40,54	27,03	23,08	25,64	13,79	25,86	32,43	21,62
Brody	57,14	9,52	73,33	6,67	45,45	24,24	36,67	30,00
Daleszyce	20,00	46,67	20,00	60,00	18,60	62,79	44,19	37,21
Gnojno	65,12	24,42	20,93	40,70	37,78	28,89	64,00	18,67
Górno	30,95	35,71	17,65	45,10	15,38	51,28	20,45	50,00
Imielno	66,00	20,00	25,00	46,15	44,12	20,59	50,00	20,83
Iwaniska	62,07	17,24	25,00	50,00	33,33	22,22	50,00	25,00
Kije	64,00	20,00	8,00	68,00	100,00	0,00	33,33	23,81
Kluczewsko	53,85	28,21	22,45	38,78	39,13	47,83	41,67	30,56
Krasocin	58,33	25,00	18,92	54,05	45,45	36,36	50,00	30,56
Łągów	63,16	26,32	13,64	59,09	12,50	62,50	30,00	35,00
Łopuszno	43,48	34,78	16,00	48,00	31,58	42,11	45,83	20,83
Maslów	63,89	27,78	25,71	48,57	38,89	27,78	68,75	18,75
Michałów	48,28	36,21	34,55	52,73	41,18	38,24	59,26	22,22
Mirzec	61,11	30,56	31,43	45,71	35,29	41,18	63,33	20,00
Mniów	45,24	23,81	27,08	41,67	28,00	24,00	62,86	31,43
Nowy Korczyn	61,76	17,65	18,75	43,75	21,43	57,14	50,00	37,50
Oksa	44,00	41,33	16,05	64,20	13,04	50,00	36,36	33,77
Opatowiec	57,14	23,21	20,00	54,55	10,53	47,37	25,00	50,00
Pacanów	58,14	27,91	27,91	39,53	37,04	29,63	45,95	21,62
Pawłów	58,82	20,59	16,67	55,56	37,50	31,25	58,82	26,47
Piekoszów	39,39	42,42	26,47	47,06	25,93	44,44	38,24	32,35
Pierzchnica	44,44	27,78	10,53	52,63	16,67	41,67	41,18	11,76
Radoszyce	51,28	17,95	36,59	48,78	53,85	23,08	52,63	23,68
Raków	56,00	26,00	21,95	43,90	30,43	26,09	53,85	20,51
Ruda Maleniecka	42,11	36,84	9,30	65,12	16,67	50,00	42,42	45,45
Sitkówka Nowiny	44,83	48,28	31,25	50,00	22,73	50,00	44,44	37,04
Skarżysko Kościelne	39,29	39,29	10,00	60,00	22,22	27,78	42,31	34,62
Słupia Jędrzejowska	27,42	50,00	10,00	54,29	14,58	54,17	22,22	40,00
Słupia Konecka	34,21	14,47	18,18	13,64	6,25	20,31	41,86	16,28
Smyków	70,27	18,92	25,00	40,00	42,31	26,92	57,78	33,33
Sobków	24,00	64,00	25,00	54,17	10,00	55,00	27,27	50,00
Solec-Zdrój	60,38	26,42	23,64	43,64	32,00	24,00	44,68	23,40
Stopnica	22,64	18,87	12,28	28,07	9,76	34,15	37,50	12,50
Strawczyn	54,55	31,82	24,64	47,83	34,38	40,63	48,33	33,33
Szydłów	68,97	13,79	33,33	36,84	37,93	31,03	56,60	15,09
Tuczępy	56,25	18,75	10,53	43,86	15,63	53,13	46,88	31,25
Wiślica	64,71	15,69	23,40	40,43	28,13	43,75	52,08	29,17
Wodzisław	36,36	45,45	14,04	63,16	25,00	40,00	34,62	42,31
Zagnańsk	57,14	25,00	21,21	51,52	33,33	44,44	50,00	31,25
Złota	72,28	24,75	13,00	66,00	9,43	83,02	31,87	60,44

Tabela 2 cd.

Gmina	w zakresie:		„Czy gospodarstwo jest dostosowane do produkcji pod względem: struktury zasiewów”		w zakresie:			
	zwierzęcej				pogłowia zwierząt		wyposażenia zasobów pracy	
	T	N	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	43,21	23,46	37,65	40,00	36,78	32,18	32,93	32,93
Bałtów	44,19	27,91	22,00	66,00	14,71	79,41	10,81	81,08
Blizyn	55,56	16,67	22,22	33,33	14,29	52,38	20,00	45,00
Bodzechów	36,36	40,00	34,72	45,83	33,33	50,00	26,79	50,00
Bogoria	31,88	20,29	16,44	45,21	10,00	50,00	13,43	47,76
Brody	27,59	41,38	40,00	25,00	80,65	3,23	50,00	10,00
Daleszyce	30,23	44,19	25,53	48,94	31,71	36,59	21,43	40,48
Gnojno	54,69	23,44	34,52	40,48	19,67	57,38	15,25	61,02
Górno	26,83	46,34	17,02	46,81	19,51	58,54	12,20	56,10
Imielno	45,24	19,05	36,00	38,00	27,27	42,42	22,58	45,16
Iwaniska	37,50	29,17	37,04	33,33	21,05	47,37	36,36	31,82
Kije	26,67	33,33	9,09	54,55	11,11	61,11	11,76	64,71
Kluczewsko	40,63	31,25	26,00	46,00	20,69	51,72	20,00	50,00
Krasocin	46,67	36,67	48,65	35,14	32,26	48,39	25,93	59,26
Łagów	14,29	50,00	15,79	57,89	20,00	60,00	7,14	71,43
Łopuszno	43,48	26,09	29,63	44,44	20,83	58,33	21,74	47,83
Masłów	52,17	34,78	45,71	31,43	33,33	37,50	32,00	24,00
Michałów	56,10	26,83	41,51	39,62	26,19	42,86	25,00	40,91
Mirzec	48,00	28,00	45,71	42,86	36,00	48,00	41,67	37,50
Mniów	55,56	29,63	12,82	56,41	20,00	64,00	30,43	52,17
Nowy Korczyn	51,72	37,93	33,33	45,45	34,62	42,31	20,83	54,17
Oksa	34,85	31,82	35,06	44,16	23,81	47,62	22,58	48,39
Opatowiec	22,92	47,92	33,33	52,94	25,58	60,47	21,95	60,98
Pacanów	35,71	21,43	39,02	29,27	35,29	32,35	33,33	33,33
Pawłów	45,83	37,50	22,22	52,78	16,67	50,00	19,23	46,15
Piekoszów	36,67	26,67	45,45	27,27	29,03	48,39	29,03	54,84
Pierzchnica	33,33	27,78	35,29	52,94	36,84	42,11	42,11	36,84
Radoszyce	54,55	27,27	43,59	38,46	50,00	31,25	42,86	37,14
Raków	42,42	33,33	32,56	53,49	29,41	47,06	25,71	40,00
Ruda Maleniecka	46,43	35,71	11,76	70,59	26,92	65,38	20,83	70,83
Sitkówka Nowiny	36,36	31,82	28,57	50,00	42,11	36,84	42,86	38,10
Skarżysko Kościelne	18,18	54,55	19,23	61,54	19,05	66,67	15,79	68,42
Słupia Jędrzejowska	19,44	38,89	15,07	64,38	20,59	70,59	18,75	65,63
Słupia Konecka	46,51	16,28	22,09	16,28	58,82	20,59	42,10	28,95
Smyków	60,71	32,14	27,50	57,50	26,92	57,69	29,17	41,67
Sobków	29,17	58,33	20,83	50,00	18,18	63,64	25,00	45,83
Solec-Zdrój	40,91	29,55	25,93	55,56	28,95	50,00	19,44	55,56
Stopnica	27,27	9,09	9,62	57,69	40,00	46,67	19,23	26,92
Strawczyn	35,42	43,75	29,85	49,25	33,33	51,11	23,26	55,81
Szydłów	52,50	15,00	43,64	38,18	40,00	40,00	34,15	39,02
Tuczepy	43,33	36,67	16,36	49,09	20,69	51,72	21,21	42,42
Wiślica	50,00	30,00	42,55	40,43	35,90	38,46	25,71	40,00
Wodzisław	32,65	42,86	37,74	45,28	29,41	50,98	24,00	54,00
Zagnańsk	29,17	45,83	32,26	54,84	13,04	82,61	4,55	86,36
Złota	19,23	75,64	30,85	64,89	18,18	79,55	27,38	64,29

Uwagi: odpowiedzi T – tak, N – nie, Nie wiem – nie przedstawiono.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Tabela 3. Od kogo oczekuje Pan/Pani pomocy przy wdrażaniu produkcji ekologicznej

Gmina	Urzędu wojewódzkiego		Urzędu powiatowego		Ośrodka doradztwa rolniczego		Urzędu gminy	
	T	N	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	52,00	16,00	49,32	21,92	71,59	15,91	59,52	15,48
Bałtów	47,06	29,41	51,43	22,86	82,61	4,35	75,00	13,64
Blizyn	56,25	12,50	82,35	0,00	82,61	4,35	74,19	12,90
Bodzechów	54,55	27,27	67,35	18,37	71,93	15,79	73,44	12,50
Bogoria	54,55	11,69	53,33	16,00	43,02	20,93	57,32	10,98
Brody	50,00	10,00	57,14	9,52	73,33	6,67	80,65	3,23
Daleszyce	33,33	38,46	23,68	47,37	25,64	53,85	42,22	37,78
Gnojno	68,09	17,02	75,56	13,33	90,77	4,62	80,00	5,71
Górno	56,41	17,95	50,00	13,89	52,63	21,05	56,52	13,04
Imielno	60,87	8,70	54,55	9,09	83,33	0,00	66,67	11,90
Iwaniska	44,44	16,67	61,11	11,11	78,26	4,35	80,00	4,00
Kije	36,36	27,27	50,00	30,00	93,75	0,00	47,37	15,79
Kluczewsko	36,36	40,91	53,57	25,00	67,74	19,35	62,22	17,78
Krasocin	56,00	28,00	66,67	18,52	76,47	11,76	83,87	6,45
Łagów	37,50	50,00	37,50	62,50	84,62	15,38	73,68	5,26
Łopuszno	37,50	25,00	31,25	31,25	66,67	16,67	63,64	18,18
Masłów	45,00	50,00	52,63	36,84	76,47	20,59	81,58	7,89
Michałów	64,71	23,53	65,71	25,71	78,00	16,00	71,11	28,89
Mirzec	42,86	50,00	42,86	50,00	85,19	7,41	78,57	7,14
Mniów	45,00	35,00	57,14	28,57	77,78	22,22	71,43	9,52
Nowy Korczyn	40,00	40,00	62,50	6,25	73,33	16,67	76,19	9,52
Oksa	42,37	27,12	35,29	27,45	64,18	14,93	55,74	18,03
Opatowiec	31,58	23,68	27,78	27,78	85,11	2,13	74,36	10,26
Pacanów	54,55	27,27	54,55	31,82	82,35	14,71	80,00	8,57
Pawłów	39,13	21,74	39,13	17,39	81,82	3,03	69,70	12,12
Piekoszów	45,45	36,36	51,61	29,03	51,52	33,33	45,45	36,36
Pierzchnica	30,77	15,38	46,67	6,67	78,95	0,00	70,59	5,88
Radoszyce	68,00	12,00	61,54	15,38	82,86	11,43	70,27	16,22
Raków	48,39	19,35	50,00	16,67	73,81	11,90	79,07	9,30
Ruda Maleniecka	64,29	25,00	44,44	40,74	73,68	15,79	75,00	19,44
Sitkówka Nowiny	68,42	21,05	68,42	10,53	63,64	18,18	66,67	22,22
Skarżysko Kościelne	26,32	47,37	27,78	38,89	50,00	20,00	62,07	17,24
Słupia Jędrzejowska	70,59	23,53	77,78	22,22	94,44	5,56	41,67	38,33
Słupia Konecka	80,00	8,00	59,09	27,27	89,48	5,26	35,21	4,23
Smyków	28,57	42,86	45,83	29,17	84,21	2,63	76,32	7,89
Sobków	44,44	33,33	23,53	52,94	47,37	31,58	42,86	42,86
Solec-Zdrój	68,75	18,75	71,88	18,75	84,21	13,16	83,67	8,16
Stopnica	68,75	12,50	66,67	8,33	92,59	0,00	44,44	5,56
Strawczyn	60,00	16,00	52,17	30,43	85,71	5,36	82,69	9,62
Szydłów	64,10	25,64	65,71	25,71	90,91	7,27	92,00	6,00
Tuczepy	52,00	24,00	61,54	23,08	60,71	17,86	52,94	9,80
Wiślica	63,64	18,18	75,00	12,50	86,84	5,26	83,33	5,56
Wodzisław	40,48	35,71	47,62	30,95	79,25	7,55	65,31	18,37
Zagnańsk	13,33	60,00	30,00	45,00	65,22	17,39	70,00	13,33
Złota	20,27	78,38	26,58	65,82	48,24	50,59	41,57	51,69

Uwagi: odpowiedzi T – tak, N – nie, Nie wiem – nie przedstawiono.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Tabela 3. (cd.)

Gmina	firm skupujących		banków		społeczności wiejskiej	
	T	N	T	N	T	N
Bačkowice	43,06	22,22	38,96	27,27	26,39	33,33
Bałtów	56,25	21,88	48,48	30,30	29,03	48,39
Bliżyn	42,86	7,14	43,75	6,25	40,00	20,00
Bodzechów	42,00	30,00	46,94	28,57	16,67	50,00
Bogoria	22,73	31,82	23,44	37,50	15,79	38,60
Brody	56,52	21,74	60,00	20,00	30,00	30,00
Daleszyce	25,64	53,85	28,21	48,72	35,14	45,95
Gnojno	74,51	13,73	78,43	15,69	45,95	32,43
Górno	50,00	19,44	42,86	25,71	54,55	24,24
Imielno	56,52	4,35	72,41	0,00	42,11	15,79
Iwaniska	40,00	26,67	64,71	11,76	7,69	53,85
Kije	40,00	30,00	45,45	27,27	12,50	37,50
Kluczewsko	54,84	22,58	60,00	20,00	15,00	50,00
Krasocin	65,52	17,24	56,00	20,00	36,84	42,11
Łagów	44,44	44,44	55,56	44,44	0,00	87,50
Łopuszno	35,29	35,29	43,75	25,00	50,00	18,75
Masłów	57,69	34,62	72,00	24,00	20,00	66,67
Michałów	67,57	24,32	59,09	34,09	44,12	38,24
Mirzec	61,90	28,57	63,16	26,32	33,33	58,33
Mniów	70,59	23,53	68,75	31,25	72,22	22,22
Nowy Korczyn	59,09	22,73	47,06	29,41	23,08	38,46
Oksa	43,64	32,73	52,73	29,09	31,48	38,89
Opatowiec	66,67	12,82	58,97	17,95	35,48	32,26
Pacanów	66,67	22,22	64,00	24,00	50,00	18,18
Pawłów	58,33	12,50	46,15	23,08	13,64	45,45
Piekoszów	35,48	45,16	45,16	38,71	43,33	36,67
Pierzchnica	53,33	0,00	50,00	7,14	38,46	7,69
Radoszyce	56,00	24,00	48,00	28,00	58,33	25,00
Raków	63,64	18,18	70,59	11,76	37,50	25,00
Ruda Maleniecka	40,00	45,00	60,00	24,00	11,11	55,56
Sitkówka Nowiny	50,00	25,00	50,00	38,89	35,29	35,29
Skarżysko Kościelne	31,58	42,11	31,58	42,11	17,65	47,06
Słupia Jędrzejowska	84,21	10,53	84,21	15,79	45,45	54,55
Słupia Konecka	72,41	17,24	62,97	22,22	57,90	21,05
Smyków	51,52	33,33	67,65	17,65	30,00	35,00
Sobków	21,05	73,68	27,78	33,33	29,41	58,82
Solec-Zdrój	66,67	20,00	60,00	32,00	44,44	38,89
Stopnica	76,92	7,69	83,33	0,00	62,50	12,50
Strawczyn	75,68	16,22	58,06	19,35	45,45	22,73
Szydłów	70,73	19,51	66,67	17,95	51,61	32,26
Tuczepy	36,84	36,84	47,06	35,29	17,65	47,06
Wiślica	66,67	22,22	60,87	17,39	42,86	23,81
Wodzisław	50,00	21,43	50,00	25,00	35,90	30,77
Zagnańsk	40,00	40,00	55,56	27,78	46,15	38,46
Złota	42,50	53,75	26,58	63,29	15,07	75,34

Uwagi: odpowiedzi T – tak, N – nie, Nie wiem – nie przedstawiono.

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

ORGANIC FARMING IN THE OPINION OF THE INHABITANTS OF PROTECTED AREAS OF ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODESHIP

Summary: The paper presents original and yet unpublished analysis of the organic farming in protected areas of Świętokrzyskie Voivodeship in the opinion of its inhabitants. This region has a global system of protected areas that comprises nearly 65% of total land. The research was conducted among inhabitants who expressed their opinions in questionnaires and was based on their opinions concerning particular barriers and opportunities of development of organic farming. As the main barriers for the development of organic farming in communes of Świętokrzyskie Voivodeship, they mentioned: insufficient farms' adaptation to the needs of ecological production and negative attitude of inhabitants to such a kind of production. They noticed, however, opportunities of the development with the help of agricultural consultancy system and self-government offices (especially commune offices).

Keywords: organic farming, eco-development, Świętokrzyskie Voivodeship, protected areas.